

Citavimo ir bibliografijos aprašo sudarymo gairės

Citavimas ir perfrazavimas

Rašto darbuose **cituoiant ir nurodant šaltinius** vadovaujama **adaptuotu Čikagos (Chicago) citavimo stiliaus autorius-data metodu**.

- Rašto darbe panaudojus citatą, lenktiniuose skliaustuose nurodoma autoriaus pavardė, leidimo metai, jei šaltinyje yra nurodytas (-i) – puslapis (-iai). Pvz.: (Ambrasas 2003: 300), (Jovaiša 2012: 23–24).

- Citata išskiriama kabutėmis. Lietuviškame tekste pirmosios lietuviškos kabutės yra rašomos apačioje (,), antrosios – viršuje (“). Pvz.:

Mokslininkė Georgina Born taip pat akcentuoja įsitvirtinusių hierarchiją: „Muzikos kūrinio ontologija numato hierarchinę sancaupą: kompozitorius-herojus iškeliamas aukščiau interpretatoriaus, dirigentas – aukščiau atlikėjo, interpretorius – aukščiau klausytojo“ (Born 2005: 26).

- Angliškame tekste cituojant tekstą, angliškos kabutės ir citatos pradžioje (“), ir pabaigoje (”) rašomos viršuje. Pvz.:

Whereas Lithuania led its reforms following the liberal market economy model based on the neoliberal US government, its institutional system has remained a mix of different principles that might have “dysfunctional consequences” (Norkus 2008: 740).

- Cituojant tekstą ne nuo sakinio pradžios, citata po kabučių pradeda rašyti mažąja raide. Pvz.:

Kūrybinės intencijos Nekrošiaus atveju įtraukia menininko etinės atsakomybės suvokimą, artimą Michailo Bachtino darbe *Autorius ir herojus* išdėstytai pozicijai, teigiančiai „vertybinio žmogaus centro architektoninę funkciją meninėje visumoje“ (Bachtin 2002: 90).

- Kai citata baigiama anksčiau nei cituojamas sakiny, ją nutraukus rašomas daugtaškis laužtiniuose skliaustuose. Jei prieš praleistą teksto fragmentą originale yra koks nors ne sakinio pabaigos skyrybos ženklas (pvz., kablelis, kabliataškis ir pan.), jis turėtų būti pažymėtas citatoje prieš laužtinius skliaustus. Pvz.:

Kaip teigia Jacques’as Martinas Hotteterre’is (1674–1763), „sudėtinga tiksliai nurodyti, kur grojant turėtų būti atliekami pagražinimai. Būtų galima pasakyti, kad *vibrato* dažniausiai atliekamas grojant sveikąsias, pusines natas, ketvirtines su tašku; ne visuose kūrinuose pagražinimai būna pažymėti, [...]“ (Hotteterre 1983: 45).

- Kai rašto darbe reikiama citata imama iš kito autoriaus teksto (antrinis šaltinis), būtina nurodyti ne tik citatos autorių, bet ir antrinį šaltinį, jo autorių. Pvz.:

Remiantis atlikta analize galima teigti, kad tiksliausia absurdo tradicijos apraiškų šiuose filmuose ieškoti ne per grynąją egzistencialistinę Camus individo frustracijos tuščiam pasaulyje koncepciją, bet per Ionesco pasiūlytą politinio absurdo sąvoką, nurodančią absurdą suvokti kaip „atotrūki tarp ideologijos ir realybės“ (Bonney, cit. iš Armstrong 2000: 5).

- Didesnės apimties (3–4 ar daugiau eilučių) citata iškeliamą į atskirą pastraipą ir išskiriama grafiškai (pateikiama mažesniu šriftu, atitraukiama nuo krašto iš abiejų pusių). Kabutės nededamos. Pvz.:

Slapyvardžius jis naudojo atsižvelgdamas į muzikos kritikos padėtį Lietuvoje, kuri jo nedžiugino:

Atsiradus operai, nusimaną muzikoje asmenys pradėjo rašinėti rimtas kritikas, turėdami galvoje, jog sąžininga kritika padės jauniems atlikėjams ir visuomenei, nes žvilgsnis iš šalies yra kitoks nei viduje. Bet kritikos susilaukę asmenys, išgirdę apie save tiesą, tiek užsigaudavo, kad net vengdavo akimis susidurti su recenzentu. Šie, tai pastebėję ir nenorėdami įsigyti bereikalingų priešų ir jauniems artistams gadinti ūpą, nustojo visai rašyti arba retkarčiais šį bei tą bendrai parašo. Jei būtų nustoję ir mėgėjai rašyti, tai apie operą ir kai kuriuos koncertus, be kronikos, nieko daugiau nebūtų. Kyla klausimas – ar rašyti taip, kaip dabar rašoma, ar visai nerašyti? (Žilevičius 1924a: 2–3).

- Visos darbo autoriaus pastabos, patikslinimai ir intarpai citatoje išskiriami laužtiniais skliaustais. Pvz.:

Anot Genovaitės Četkauskaitės, „žmogaus balsas remiasi netemperuotu derinimu, todėl šis (garso aukščio) spalvų modeliavimas dažnai esti labai lankstus – vartojami ne vien pustoniniai, bet ir *mažesni* ar *didesni negu pusės tono* [išskirta aut.] garsų santykiai“ (Četkauskaitė 1981: 31).

- Citatas iš literatūros užsienio kalba reikia pateikti išverstas į lietuvių kalbą. Citata originalo kalba kaip pakartojimas gali būti pateikiama skliaustuose arba išnašoje.
- Citatomis negali būti baigiami rašto darbo skyriai, poskyriai ir kitos darbo dalys.
- Jeigu rašto darbe reikia nurodyti kelis šaltinius ir jų autorius vienoje nuorodoje, skliaustuose jų duomenys yra atskiriami kabliataškiu. Pvz.: (Matulionis 2002; Šatavičiūtė 2014).
- Jeigu nuorodoje pateikiama informacija apie kelis to paties autoriaus darbus, pavardė nekartojama, rašomi tik leidimo metai, kurie atskiriami kabliataškiu. Pvz.: (Landsbergytė 1998; 2008).
- Kai rašto darbe cituojami to paties autoriaus skirtingi darbai, išleisti tais pačiais metais, prie metų rašomos raidės a, b, c, ir t. t. Pvz.: (Hall 1997a), (Hall 1997b).
- Jeigu tekste yra cituojami autoriai su tokia pačia pavarde, nuorodose prie jų pavardžių turi būti nurodomi ir vardų inicialai. Pvz.: (J. Abramauskienė 2000: 33), (R. Abramauskienė 2007: 12).
- Jei cituojamas šaltinis turi du autorius, nuorodoje rašomi abiejų autorių asmenvardžiai, o tarp jų rašomas jungtukas „ir“. Pvz.: (Ishii ir Povilionienė 2017: 139–140).
- Jeigu autorių daugiau kaip trys, nurodoma tik pirmo autoriaus pavardė, o paskui rašoma *et al.* Pvz.: (Ambrazas *et al.* 2019: 96).
- Jei šaltinis neturi autoriaus, nurodomas bibliografijos sąrašė įrašyto šaltinio (knygos, straipsnių rinkinio ir pan.) pavadinimas pasviruoju (*Italic*) šriftu. Rašomi tik du trys pirmieji pavadinimo žodžiai, daugtaškis, metai ir puslapis. Pvz.: (*Lietuvos švietimo...* 1993: 23).
- Kai cituojamas internetinis šaltinis, skliaustuose pateikiama autoriaus pavardė ir šaltinio publikavimo metai. Jei nuorodoje internetinėje prieigoje (URL) nėra autoriaus, skliaustuose pateikiami pirmieji (du trys) elektroninės publikacijos pavadinimo žodžiai ir po daugtaškio nurodoma publikavimo data (jei ji yra). Pvz.:

(Elste 1988); (*Garso įrašymo istorija...* 2019).

- Vaizdo, garso įrašų ir kt. internetinės nuorodos su aprašais, taip pat archyvinių šaltinių aprašai pateikiami išnašose.
- Perfrazuojant autoriaus žodžius būtina nurodyti, koku šaltiniu remiamasi, ir jo puslapį (-ius), jei šaltinyje jis (jie) yra nurodomi (-i). Pvz.:

Tyrinėjimais autorius prieina išvadą, jog tonacinių formos santykių analogiją turėtų pagrįsti poetinei medžiagai reikšmingi ir tik kalbai būdingų sisteminių elementų santykiai, lygiai kaip tonaciniai santykiai būdingi tik muzikinei medžiagai (Kač 1997: 34).

- Kai rašto darbe perfrazuojamas tekstas, jo fragmentas iš kito autoriaus teksto (antrinis šaltinis), būtina nurodyti ne tik pirminės minties autorių, bet ir antrinę šaltinį, jo autorių. Pvz.:

Samprata grindžiama sociologo Zygmunto Baumano mintimi, kad šiandieniniam gyvenimo būdai būdingas ne konkrečios tapatybės įtvirtinimas ar tobulinimas, o verčiau judėjimas tarp jų, takumas (Bauman, cit. iš Rutherford-Johnson 2017: 95).

DI sugeneruoto turinio citavimas ir perfrazavimas

- Taisyklės, kaip cituoti DI (dirbtinio intelekto) įrankių sugeneruotą turinį, dar yra ruošiamos, tačiau bendrosios DI citavimo normos yra šios:

- Įvardyti naudojamą DI įrankį ar platformą (pvz., *OpenAI ChatGPT*, *Google Gemini*, *Copilot* ar kt.).
- Nurodyti tikslią DI įrankių naudojimo datą.
- Pateikti išsamią informaciją apie DI įrankiui užduotą klausimą.
- Pateikti pilnus DI įrankių sugeneruotus atsakymus, net jei rašto darbe panaudojama tik dalis atsakymo.
- Nepateikti DI atsakymų kaip savo – tai akademinis nusižengimas, dėl kurio gali būti taikomos drausminės priemonės.

- Jei rašto darbe naudojama DI įrankiu (-iais), tekste turėtų būti pateiktas DI įrankiui užduotas klausimas ir tiksliai pacituotas ar perfrazuotas atsakymo tekstas. Remiantis Čikagos stiliaus citavimo taisyklėmis, autoriaus vietoje rašomas DI įrankio pavadinimas. Nuorodose po pacituoto ar perfrazuoto DI teksto skliaustuose reikia nurodyti generatyvinio dirbtinio intelekto (GDI) įrankio pavadinimą ir tikslią užduoto klausimo datą.

- DI užduoto klausimo citavimo pavyzdys:

Į klausimą „Kas yra dodekafonija?“, *ChatGPT* sugeneravo tokį atsakymą: „Dodekafonija – tai XX a. pradžioje austrų kompozitoriaus Arnoldo Schönbergo sukurta muzikinė komponavimo technika, pagrįsta dvylikos tonų serijomis. Ji laikoma atonalinės muzikos forma, nes atsisakoma tradicinės tonalumo sistemos, kurioje dominuoja viena pagrindinė tonacija“ (*ChatGPT*, 2025 m. vasario 15 d.).

- Perfrazuoto DI atsakymo pavyzdys:

Pateikus klausimą „Kas yra dodekafonija?“, *ChatGPT* sugeneravo atsakymą, kad tai yra muzikinė komponavimo technika, pagrįsta dvylikos tonų serijomis ir laikoma atonalinės muzikos forma (*ChatGPT*, 2024 m. vasario 15 d.).

- Į bibliografijos aprašą DI sugeneruoto teksto įtraukti nereikia.

Bibliografijos aprašas

- Bibliografijoje nurodomi visi rašto darbe naudoti šaltiniai. Bibliografijos sąrašas pagal poreikį grupuojamas į literatūros sąrašą, šaltinių sąrašą, natų sąrašą, vaizdo ir garso įrašų sąrašą ir pan.
  - Visuose sąrašuose šaltiniai nurodomi abėcėlės tvarka ir nenumerojami. Kirilika ir kitais (ne lotyniškais, pvz., graikų, japonų ir kt.) rašmenimis paskelbti leidinių pavadinimai netransliteruojami ir pateikiami literatūros sąrašo gale.
  - Literatūros sąrašė visos pozicijos (knygos, straipsniai, knygų skyriai ir pan.) pateikiamos kartu ir nurodomos bendra abėcėlės tvarka.
  - Bibliografija pateikiama naudojant atvirkštinę (kabančiąją) įtrauką (angl. *hanging indent*). Bibliografija pateikiama mažesniu (11 pt) dydžio šriftu. Pvz.:

Čiurlionytė, Jadvyga (1969). *Lietuvių liaudies dainų melodikos bruožai*. Vilnius: Vaga.

Daunoravičienė, Gražina (2005). Dvasingieji modernios muzikos kodai. *Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimo darbai 1922–2012*, 19(1), p. 253–270.

Katz, Martin (2009). *The Complete Collaborator: The Pianist as Partner*. Oxford: Oxford University Press.

Trilupaitienė, Jūratė (2014). Filomatų ir filaretų muzikinė veikla. *XVI–XIX a. Lietuvos muzikinio gyvenimo atodangos*, sud. Vida Bakutytė. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, p. 553–600.

Aprašų pavyzdžiai:

Knyga

Čiurlionytė, Jadvyga (1969). *Lietuvių liaudies dainų melodikos bruožai*. Vilnius: Vaga.

Katz, Martin (2009). *The Complete Collaborator: The Pianist as Partner*. Oxford: Oxford University Press.

Straipsnis

Daunoravičienė, Gražina (2005). Dvasingieji modernios muzikos kodai. *Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimo darbai 1922–2012*, 19(1), p. 253–270.

Lopes, Dominic McIvels (2001). The Ontology of Interactive Art. *Journal of Aesthetic Education*, 35(4), p. 65–81.

Knygos skyrius ir (ar) straipsnis neperiodiniame leidinyje

Trilupaitienė, Jūratė (2014). Filomatų ir filaretų muzikinė veikla. *XVI–XIX a. Lietuvos muzikinio gyvenimo atodangos*, sud. Vida Bakutytė. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, p. 553–600.

Braškytė, Alma (2022). Režisierius kaip dramaturgo bendraautorius: mažieji naratyvai Yanos Ross „Vienos miško pasakose“. *Muzika ir teatras. Istoriniai kontekstai. Šiuolaikinės interpretacijos*. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, p. 164–177.

Čiurlionytė, Jadvyga (1938). Lietuvių etnografinės muzikos apžvalga. *Lietuvių liaudies melodijos / Lithuanian Folk-Melodies* [Tautosakos darbai, 5]. Spaudai paruošė Jadvyga Čiurlionytė. Kaunas: Lietuvių tautosakos archyvas, p. 257–279.

Rėza, Martynas Liudvikas (2018). *Prūsijos lietuvių dainos* [Raštai, 5], sud. ir vertėja Liucija Citavičiūtė. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas.

Bibliografijos sąrašo nuorodų skyryba

Pagrindiniai aprašo sudedamieji elementai (autorius, knygų ir straipsnių pavadinimai, papildoma leidybinė informacija ir pan.) vienas nuo kito atskiriami tašku.

Autorius (-iai)

- Literatūros sąrašė bibliografinis aprašas pradedamas autoriaus pavarde. Tarp pavardės ir vardo rašomas kablelis. Autorių asmenvardžiai rašomi taip, kaip pateikiami šaltinyje. Jei autorių asmenvardžiai pateikiami ne kirilika, o kitais nelotyniškais (pvz., graikų, japonų ir kt.) rašmenimis, jie transliteruojami. Toliau kiti šaltinio bendra autoriai (jei tokių yra) vardijami iš pradžių nurodant jų vardą, paskui – pavardę. Po autoriaus asmenvardžio rašomas taškas.

- Jeigu yra 2 autoriai, jie atskiriami jungtuku „ir“. Pvz.:

Dūkštaitė, Agnė ir Audra Versekėnaitė (2021). Kompromisinės atlikimo strategijos: Sofijos Gubaidulinos Sonatos *Et expecto* akordeonui interpretacinė analizė. *Ars et praxis*, 9, p. 70–88.

- Jeigu yra 3 autoriai, pirmo ir antro autorių asmenvardžiai atskiriami kableliu, o tarp antro ir trečio autorių asmenvardžių rašomas jungtukas „ir“. Pvz.:

Jogėla, Vytautas, Eimantas Meilus ir Virgilijus Pugačiauskas (2008). *Lukiškės: nuo priemiesčio iki centro (XV a.–XX a. pradžia)*. Vilnius: Diemedžio leidykla.

- Kai rašto darbe cituojami šaltiniai yra to paties autoriaus ir išleisti tais pačiais metais, prie leidimo metų prirašomos raidės skliaustuose – (a), (b), (c) ir t. t. Pvz.:

Hall, Stuart (1997a). Raphael Samuel: 1934–1996. *New Left Review*, 221 (January–February), p. 119–127.

Hall, Stuart (1997b). Culture and Power: Interview with Peter Osborne and Lynne Segal. *Radical Philosophy*, 86 (November–December), p. 24–41.

- Jeigu leidinio autorius yra kolektyvas (institucija, komisija, asociacija, draugija, komitetas ir t. t.), rašomas visas kolektyvo pavadinimas. Pvz.:

University of Chicago Press (2010). *The Chicago Manual of Style*. Chicago: University of Chicago Press.

Antraštė ir paantraštė

- Knygų, žurnalų, bakalauro ir magistro darbų bei disertacijų pavadinimai (antraštės) rašomi pasviruoju (*Italic*) šriftu.

- Jeigu leidinys neturi autoriaus, bibliografinis aprašas pradedamas nuo antraštės.

Pvz.:

Lietuvos muzikos istorija. I knyga, Tautinio atgimimo metai, 1883–1918 (2002), sud. Danutė Palionytė-Banevičienė. Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas.

- Jeigu cituojamas informacijos šaltinis yra knygos dalis (skyrius ar straipsnis), po autoriaus (-ių) dedamas taškas, rašoma dalies antraštė, po jos vėl dedamas taškas ir rašoma knygos antraštė pasviruoju (*Italic*) šriftu. Pvz.:

Frake, Charles (1997). Struck by Speech: The Yakan Concept of Litigation. *Law in Culture and Society*. Berkeley: University of California Press, p. 147–167.

Leidinio sudarytojas

Informacija apie leidinio sudarytoją pateikiama po antraštės. Tarp antraštės ir duomenų apie jį dedamas kablelis, tada rašoma „sud.“ ir sudarytojo vardas, pavardė. Žodžiai „redaktorius“, „sudarytojas“, „parengė“ ir jų atitikmenys kitose kalbose netrumpinami. Pvz.:

Muzikos kalba. II dalis. Barokas (2006), sud. Gražina Daunoravičienė. Studijų vadovas. Vilnius: Enciklopedija.

Conversations with Bartók: Interviews, Statements, 1911–1945 (2000), edited by András Wilhelm. Budapest: Kijarat Kiadó.

Audio Culture: Readings in Modern Music (2017), edited by Christoph Cox, Daniel Warner. New York: Bloomsbury Academic.

Leidimo metai

Informacija apie leidinio išleidimo ar šaltinio publikavimo metus pateikiama skliaustuose po autoriaus (-ių) pavardės (-ių). Jei autorius (-iai) nenurodomas, metai rašomi po pavadinimo. Jeigu leidimo data nežinoma, rašoma „n. d.“ (*no date*). Pvz.:

Brazys, Teodoras (1926). Juozo Naujaliao kūryba. *Muzikos aidai*, 1. Kaunas: Šv. Cecilijos draugija, p. 7–10.

Nuo Juozo Naujaliao iki Eduardo Balsio. Muzikologės Onos Narbutienės straipsniai (2020), sud. Vytautė Markeliūnienė. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas.

Narbutas, Jonas Vytautas (n. d.). *Pažadėtoji žemė: Vilniaus krašto gyvenimo vaizdai*. Kaunas: Sakalas.

Leidimo vieta, leidykla

Jei šaltinis yra knyga, po antraštės dedamas taškas ir nurodoma leidimo vieta (miestas), po jo dedamas dvitaškis ir įrašomas leidyklos pavadinimas. Miesto ir leidyklos pavadinimai netrumpinami. Pvz.:

Narbutas, Jonas Vytautas (n. d.). *Pažadėtoji žemė: Vilniaus krašto gyvenimo vaizdai*. Kaunas: Sakalas.

Tomo, periodinio leidinio numeris, straipsnio ir (ar) skyriaus puslapių apimtis

- Nurodant šaltinį iš periodinio leidinio (žurnalo), jo tomo numeris rašomas po leidinio pavadinimo juos atskiriant kableliu. Tomo numeris rašomas arabiškais skaitmenimis. Pabaigoje po kablelio nurodoma straipsnio puslapių apimtis. Pvz.:

Zatkalik, Miloš ir Aleksandar Kontić (2018). Tunes of Today from the Island of the Day Before. *Muzikos komponavimo principai: nuo audijavimo link komponavimo*, 18, p. 29–34.

- Jei per vienerius metus išeina keli to paties periodinio leidinio numeriai, jie nurodomi skliaustuose šalia pagrindinio žurnalo tomo numerio. Tomo ir jo dalies numeriai rašomi arabiškais skaitmenimis. Tarp pagrindinio žurnalo tomo numerio skaičiaus ir skliaustų tarpas nededamas. Pabaigoje po kablelio nurodoma straipsnio puslapių apimtis. Pvz.:

Vilimas, Jonas (2024). Kauno XVII a. grigališkojo choralo giesmynas – dar viena paslaptis. *Menotyra*, 31(2), p. 99–114.

- Neperiodinio leidinio (knygos, straipsnių rinkinio) skyriaus ar straipsnio aprašo pabaigoje nurodoma puslapių apimtis. Tarp šių duomenų rašomas kablelis. Pvz.:

Katilius, Algimantas (2009). Rusijos imperijos valdžia ir Katalikų bažnyčia Lenkijos Karalystėje sukilimo metais: kan. Julijonas Zaleskis. *Dvasininkija ir 1863 m. sukilimas buvusios Abiejų Tautų Respublikos žemėse*, sud. Aldona Prašmantaitė. Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, p. 229–251.

Elektroninio šaltinio identifikatoriai

Jei rašto darbe naudojamas šaltinis yra skelbiamas internete, po bibliografinio aprašo dedamas taškas ir rašoma „Nuoroda internete“, paskui dedamas dvitaškis ir įkeliami aktyvi internetinė nuoroda, kurią įkėlus būtina panaikinti pabraukimą ir spalvą. Aprašo pabaigoje laužtiniuose skliaustuose reikia nurodyti, kada internetinė nuoroda buvo tikrinta paskutinį kartą. Gale dedamas taškas. Pvz.:

Elste, Martin (1988). An interview with Arvo Pärt. *Arvo Pärt Centre*. Nuoroda internete: <https://www.arvopart.ee/en/arvo-part/article/an-interview-with-arvo-part/> [žiūrėta 2020 02 20].

Kananavičiūtė, Ieva (2016). Meno informacijos centrai suintensyvina Lietuvos kultūros procesus. *Bernardinai*, 2016 m. balandžio 20 d. Nuoroda internete: <https://www.bernardinai.lt/2016-04-20-meno-informacijos-centrai-suintensyvina-lietuvos-kulturos-procesus/> [žiūrėta 2022 05 09].

Lietuvos muzikos informacijos centras. Nuoroda internete: <https://www.mic.lt/lt/apie-mus/> [žiūrėta 2022 05 09].

*Parengė prof. dr. Laima Budzinauskienė
prof. dr. Lina Navickaitė-Martinelli*